

SOCIAL MENTALITY AND RESEARCHER THINKERS JOURNAL

Open Access Refereed E-Journal & Refereed & Indexed

ISSN: 2630-631X

Social Sciences Indexed

www.smartofjournal.com / editorsmartjournal@gmail.com

July 2018

Article Arrival Date: 14.05.2018

Published Date: 31.07.2018

Vol 4 / Issue 9 / pp:129-137

Grup Çalışmasının Kadın Hükümlülerin Sosyal Sorun Çözme Becerilerine Etkisi

Effects Of Group Work On Female Offenders' Social Problem Solving Skills

Dr. Öğretim Üyesi. Rumeysa AKGÜN

Kırıkkale Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, rumeysaakgun@gmail.com, Kırıkkale/Türkiye

ÖZET

Kadın hükümlüler cezaevinde gerek daha önceki olumsuz durumları, gerekse de kapalı bir ortamda kalmış olmanın ve aile gibi çok önemli bir destek kaynağından yoksun olmanın getirdiği pek çok sorunla karşı karşıya kalmaktadırlar. Eğer cezaevinden önceki hayatlarında yeterli kabiliyetleri geliştirememişlerse cezaevinde karşılaştıkları sorunları çözmede de başarılı olamamaktadırlar. Dolayısıyla kadın hükümlülerin cezaevinde karşılaştıkları sorunları çözmeleri için bir takım becerilere ihtiyaçları vardır. Bütün bu nedenlerle onların hem cezaevinde hem de çıktıktan sonra ihtiyaçları olabilecek konular belirlenerek kendileri ile bir grup çalışması gerçekleştirilmiştir.

Grup çalışmasına daha çok cezasının bitimine az kalmış kadınlar katılmıştır. Çalışma altı oturum sürmüştür, 7 kadın hükümlü katılmış ve ön test-son test yapılmıştır. Çalışma boyunca duyguları tanıma, iletişim ve etkili iletişim, problem ve problem çözme konuları konuşulmuştur. Grup çalışması sonucu üyelerin sosyal sorun çözme becerilerinden aldıkları toplam puanda artış olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Bununla birlikte üyelerin sosyal sorun çözme ölçeğinin alt ölçeği olan probleme olumlu yaklaşma ve rasyonel sorun çözmeye de artış olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Buna göre kadın hükümlülerin grup çalışması sonrası karşılaştıkları problemlere daha olumlu yaklaştıkları ve daha fazla rasyonel davrandıkları görülmüştür. Son olarak sosyal sorun çözme ölçeğinin alt ölçeklerinden birisi olan probleme olumsuz yaklaşıma bakıldığında grup çalışması sonrası kadın hükümlülerin karşılaştıkları problemlere daha az olumsuz yaklaştıkları görülmüştür ($p<0,05$).

Anahtar kelimeler: Grup çalışması, Sorun çözme becerisi, İletişim, Kadın Hükümlü

ABSTRACT

Female offenders have many problems in prison in terms of their previous problems, lack of family support and closed environment. If they have not enough qualifications, they will fail on dealing with those problems. That's why, female offenders need some skills to cope with those difficulties. Due to above stated reasons, a group work on certain topics was organized for female offenders to develop their skills for the difficulties they may be confronted with either in prison or outside.

Seven female offenders who is close to be released mostly involved in group work. There were six sessions and pre-test and final test were applied to the group members. Topics that defining the emotions, communication and effective communication, problem and problem solving were discussed during the sessions. When the group work finished, it was observed that the point of social problem solving skills increased ($p<0,05$). In addition, points of subscales that positive approach to the problem and rational problem solving also increased ($p<0,05$). According to results of the group work, it is observed that female offenders approach more positively to the problems and they are more rational than before. Finally when we look at the point of the subscale that negative approach to problems decreased ($p<0,05$).

Key words: Group work, problem solving skill, communication, female offender

1. GİRİŞ

Sosyal hizmet kişilerin yaşam kalitelerini artırmayı hedefleyen mesleklerden birisidir (Duyan, 2010). İnsan refahının artırılması sırasında sosyal hizmet yoksulluk, engellilik, yaşlılık gibi pek çok alana müdahale eder. Sosyal hizmetin müdahalede bulunduğu alanlardan birisi de suçluluk alanıdır. Bu alanda çalışan sosyal hizmet uzmanları da ceza adaleti veya ıslah sistemlerinde gibi çok çeşitli alanlarda istihdam edilmektedirler (Taylor ve Swain, 2009). Suç temelde bir yasayı ihlal ederek işlenen ya da yerine getirilmeyen eylem olarak tanımlanır (Zastrow, 2010). Bir başka tanım ise suç; bir toplumda toplumsal normları ihlal eden çoğunlukçu değerlere aykırı biçimde ortaya çıkan davranış biçimi olarak tanımlanmıştır (İçli, 2007).

Sosyal hizmet mesleğinin kişi grup ve topluluklara yardım ederken üç temel uygulama yöntemi vardır. Bunlar; bireyle çalışma, grupla çalışma ve toplumla çalışma ya da toplum örgütlenmesidir (Koşar ve Duman, 2005). Sosyal hizmet mesleğin gereklerini yerine getirilmesi sırasında birey, aile, grup, toplum gibi sistemlerden uygun görülenlere zaman zaman da birkaçına birden müdahale edilir. Bu müdahaleler sırasında birden fazla kişiye etkili bir şekilde ulaşmanın yolu grup müdahalesinden geçmektedir. Grup çalışması; küçük insan grupları yoluyla bireyde ve çevrede arzulan değişimleri yaparak, sorunların çözümüne yardım etme sürecidir (Kongar, 2007). Grup yaklaşımı, bireye yardım araçlarından biri olmakla birlikte güçlü bir araçtır. Çünkü insan toplu olarak yaşayan bir varlıktır ve küçük, samimi bir toplum içerisindeki etkileşimlerden doyum sağlar (Duyan, 1997). Grup çalışmasının temel amacı bireyin etkilenmesidir ve dolayısı ile bu etkilenme sosyal hizmet uzmanının arzuladığı bir değişikliktir (Kongar, 2007). Grup çalışmaları bireyin sosyal, davranışsal ve duygusal olarak grup sürecine uyumunu hedefler. Grup çalışmalarına katılanlar genelde duygusal, etkileşimsel veya davranışsal zorluklara sahiptirler (Zastrow, 2009). Sosyal hizmetin pek çok alanında olduğu gibi suçluluk alanında da grup çalışmalarından yararlanır. Özellikle eğitim ve tedavi grupları suçluluk alanında kullanılan grup türlerindedir. Tedavi grupları ise kişilerin davranışlarını değiştirmelerine, kişisel problemleri ile başa çıkmalarına veya fiziksel, psikolojik ya da sosyal travmalardan sonra rehabilite edilmelerine yardım eder. Buna karşın eğitim grupları; üyelerin gerek duydukları bilgiyi ve yeni becerileri öğrenmelerinde yardım eder (Corcoran, 2009). Gruplar bireylerin en fazla ihtiyaç duydukları konular üzerinde yapılır. Böylece üyelerin gruptan faydalanma düzeyleri en üst seviyede hedeflenir. Cezaevlerindeki grup çalışmalarının konularına bakıldığında en fazla madde bağımlılığı, ilişkiler ile ilgili konular, öfke kontrolü, istismar, etiketleme ile başa çıkma, tahliye planlaması, kimlik, AIDS gibi konularda en fazla grup çalışmaları yapılmaktadır. Kadın hükümlüler ile ilgili olarak ayrıca çocukları ile ilgili konularda grup çalışmaları yapılmaktadır (Wright, 2005). Türkiye'deki grup çalışmalarında 0-6 yaş ve 7-11 yaş çocuk eğitimi bulunmaktadır.

İster adam öldürme suçu olsun ister diğer suçlar olsun kadınlar suç işlediklerinde ve cezaevine girdiklerinde erkeklerden daha fazla sorunlarla karşılaşır. Çocuklarının bakımı, onlardan ayrı kalma kadınlar için en zor olan durumlardandır. Böyle zor bir durum ile karşı karşıya kalma (özellikle kadın ilk kez cezaevine girmişse) ve sorunlarla baş edememek kadınlar için oldukça zor bir süreçtir. Bu süreçte kadınlar sorunları ile baş edebilmek için çeşitli yollara başvururlar. Saldırganlık, öfke patlamaları, sorunları çözememe ve kavgalar kadınların cezaevi ortamında çözemedikleri sorunlar için buldukları çözüm yollarındandır. Kadınlar bu zor süreçleri iyi bir şekilde geçirmek için belli becerilere ve eğitimlere ihtiyaç duyarlar. Aslına bakıldığında sadece cezaevi içinde değil dışarı çıktıklarında da kadınların belli eğitimlere ihtiyaçları vardır. Çünkü dışarıya çıktıklarında topluma entegre olabilmek için daha zorlu bir süreç beklemektedir. Bunun nedeni kadınların kadın olması ve cezaevinden çıkmış olmalarıdır. Kadınlar cezaevinde ne kadar donanımlı olarak kendilerini yetiştirirlerse, eğitimlere katılıp kendilerine güvenleri gelirse dışarıya çıktıklarında da o kadar güçlü olup, sorunları ile savaşıma gücünü ve yaptıkları hataları tekrarlamamayı öğrenirler. Bu süreç kadınlar için oldukça zor bir süreçtir.

Sorun veya problemlili durum kişinin yaşam durumu ya da görevi içinde kendisinden veya çevresinden kaynaklanan durumlara etkili ve uygun cevap verememesidir. Çözüm ise özel problemlili duruma

uygulandığındaki problem çözme sürecinin çıktısıdır (D'Zurilla vd., 2004). Kişinin problem çözme becerisi ne kadar iyi olursa karşılaştığı sorunları çözmede de o kadar akılcı ve doğru kararlar verir. Kadın hükümlüler ile yapılan grup çalışmasında da, kadınların büyük bir kısmının sorun çözmede yetersiz olduğu görülmektedir. Özellikle adam öldürme veya yaralama gibi cana kast edilen suçlardan cezaevinde bulunan kadınların yaşadıkları olumsuzluklar (şiddet, eşlerinin kendilerini aldatması, karşı tarafın tahriki) gibi sorunlar karşısında serinkanlı düşünemedikleri akıllarına ilk gelen çözümü uyguladıkları görülür.

Kadın hükümlüler ile yapılan grup çalışmasında belirlenen konular ile birlikte daha çok ihtiyaç duydukları konular üzerinde daha fazla durularak ve rol oyunları gibi etkinliklerinden yararlanarak eğitim verilmiştir. Yapılan grup çalışması sırasında kadın hükümlülerin öfke kontrol ve sorun çözme konusunda çok fazla sıkıntı yaşadıkları düşünülerek bu konularda kendileri ile daha uzun soluklu görüşmeler yapılmış ve bu konular üzerinde daha fazla durulmuştur.

2. GRUP ÇALIŞMASI

Grup çalışması, insanla çalışman birçok meslekte kullanılan bir müdahale yöntemi olup, sosyal hizmet mesleğinde de kullanılmaktadır. Uygulamalı bir bilim olarak sosyal hizmet insan, grup ve toplumla çalışırken farklı yöntem ve teknikler kullanılmaktadır. Grup odaklı sosyal hizmet uygulaması da bu yöntemlerden biridir. Grup odaklı sosyal hizmet uygulaması bireylerin aynı ilgi, amaç ve/veya ihtiyaç doğrultusunda bir araya gelmesiyle oluşturulmuş, grup etkileşiminin gücünden yararlanarak bireylerde istenilen değişikliği yaratmayı, deneyim ve bilgi kazandırma yoluyla işlevselliklerini arttırmayı ve onları güçlendirmeyi amaçlayan bir yöntemdir (İçağasıoğlu Çoba ve Bulut, 2016).

Gruplar; eğitim grupları, görev grupları, problem çözme ve karar verme grupları, odak grup, kendine yardım ve karşılıklı yardım grupları, tedavi grupları, duyarlılık ve karşılaşma eğitim gelişim grupları, iyileştirme grupları ve sosyalizasyon grupları olarak sınıflandırılmaktadır (Zastrow, 2009:3).

Grup türlerinden birisi olan Eğitim gruplarının amacı; üyelerin kendilerini ve toplum hakkında bilgi edinmelerini sağlamaktır. Eğitim grupları psikiyatri klinikleri, tedavi kurumları, okullar, danışma merkezleri ve ıslah kurumları gibi çok geniş bir alanda oluşturulabilir (Mavili Aktaş, 2001:44). Yapılan bu araştırmada eğitim grubuna girmektedir.

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Çalışma kapsamında kadın hükümlülere sosyal sorun çözme becerilerini geliştirmeye yönelik eğitimler verilmiştir. Araştırmanın bağımsız değişkeni öntest ve sontest uygulamaları arasında kadın hükümlülerle gerçekleştirilen grup çalışması uygulamasıdır. Bağımlı değişken ise kadın hükümlülerin sosyal sorun çözme ölçeğinden elde edilen puanlardır.

3.2. Çalışma Grubu

Grup oturumunda yönetici olarak bir lider vardır. Grup çalışmasında ön test-son test-kontrol grubu uygulaması gerçekleştirilmiştir. Grup oturumları 6 hafta sürmüştür. Bu grup çalışmasına tahliyesine veya açık cezaevine gitmesine 6 ay-1 yıl kalmış kadın hükümlüler ile gerçekleştirilmiştir. Grup çalışmasına katılan kadınların 2'si adam öldürme, 1'i azmettirme ve 3'i de yaralama, 1'i sahte belge düzenleme ve 1'i uyuşturucu bulundurma suçundan hüküm giymiştir. Kadın hükümlülerin yaşları 30- 44 arasında değişmektedir. Eğitim durumlarına bakıldığında genelde ilkokul ve lise mezunu oldukları görülmüştür. Grup üyeleri genelde düşük düzeyde ekonomik duruma sahiptir. Kadın hükümlülerin 6'sı cezaevine girmeden önce ev hanımı iken 2'si çalışmaktadır. Kadınların 2'sinde psikiyatrik başvurusu olurken, 3'ünün ailesi ziyaretlerine hiç gelmemektedir. Kadın hükümlülerin çoğu 3 çocuk sahibidir. Kadın hükümlülerin cezaevinde bulunma süreleri 4 ay ile 10 yıl arasında değişmektedir. Çalışma grubunun sosyo-demografik özelliklerine ilişkin bulgular Çizelge 1'de verilmiştir.

Çizelge 1: Grup Çalışmasına Katılan Kadın Hükümlülerin Sosyo-Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Yaş	Eğitim durumu	Medeni durum	Ekonomik durum	Hüküm nedenleri
44	Yüksekokul mezunu	Boşanmış	Orta	Sahte belge düzenleme
39	İlkokul mezunu	Boşanmış	Orta	Adam yaralama
42	Yüksekokul mezunu	Eşi ölmüş	Yüksek	Azmettirme
33	Lise mezunu	Boşanmış	Orta	Adam yaralama
30	Lise mezunu	Boşanmış	Düşük	Adam öldürme
39	İlkokul mezunu	Boşanmış	Düşük	Uyuşturucu
45	Lise mezunu	Eşi ölmüş	Düşük	Adam öldürme
36	İlkokul	Boşanmış	Düşük	Adam yaralama

3.3. Veri Toplama Araçları

Veri toplama araçları olarak araştırmacı tarafından geliştirilen görüşme formu ve sosyal sorun çözme envanteri kullanılmıştır.

3.3.1. Görüşme formu

Görüşme formunda kadın hükümlülerin medeni durumları, yaşları, ekonomik durumları, eğitim durumları ve hüküm giyme nedenleri bulunmaktadır.

3.3.2. Sosyal sorun çözme envanteri-Kısa Form (SPÇE-KF)

Bu ölçeğin problem yönelimi ve problem çözme tarzları olmak üzere iki boyuttan oluşmaktadır. Problem yönelimi boyutunda, probleme olumlu yönelim ve probleme olumsuz yönelim olmak üzere iki alt ölçek yer almaktadır. Problem çözme tarzı boyutu ise, rasyonel problem çözme, dikkatsiz/dürtüsel tarz, kaçınan tarz olmak üzere üç alt ölçekten oluşmaktadır. Ölçme aracı toplamda 5 alt ölçekten oluşmaktadır. Ölçekte toplam 25 madde yer almaktadır. Maddeler 0 (hiç uygun değil) ile 4 (tamamen uygun) arasında olmak üzere beşli olarak derecelendirilmektedir. Her bir alt ölçeğe ait toplam puan elde edilebildiği gibi ölçekten genel toplam puan da elde edilebilmektedir. Her bir alt ölçeğe ait maddeler şöyledir; Probleme Olumlu Yönelim alt ölçeğinde madde 4, 5, 13, 15 ve 22; Probleme Olumsuz Yönelim alt ölçeğinde madde 1, 3, 7, 8 ve 11; Rasyonel Problem Çözme alt ölçeğinde madde 12, 16, 19, 21 ve 23; Dikkatsiz/Dürtüsel Tarz alt ölçeğinde madde 2, 14, 20, 24 ve 25; Kaçınan Tarz alt ölçeğinde ise madde 6, 9, 10, 17 ve 18 yer almaktadır. Ölçme aracında tersten puanlanan maddeler yoktur. Her bir alt ölçeğe ait toplam puan elde etmek için o alt ölçeğe giren maddelere ait puanların toplanması yeterlidir (Çekici, 2009).

3.4. Veri Toplama Süreci ve Verilerin Analizi

Görüşme formu ve sosyal sorun çözme ölçeği grup çalışması öncesi ve sonrasında uygulanmıştır. Verilerin analizinde SPSS 16.0 kullanılmıştır. Verilerin analizinde ilişkili iki ölçüm setine ait puanlar arasındaki farkın anlamlılığını test etmek için wilcoxon işaretli sıralar testi kullanılmıştır.

4. GRUP OTURUMLARI ve GRUP ÖZETİ

Grup oturumları haftada 1 gün kadın hükümlüler için uygun olan bir zaman diliminde gerçekleştirilmiştir. Grup oturumları ortalama 90 dakika sürmüştür. Her bir oturumda üyelere yaşam becerilerini geliştirmeye yönelik bir konu konuşulmuştur. Grup oturumları ısınma oyunları ile başlatılmış ve grup sonunda oturumun değerlendirilmesi yapılmıştır. Grup süreçleri aşağıda verilmiştir.

4.1. Grup Özetleri

1.Oturum

İlk oturumun amacı; grup üyelerinin birbirleri ile tanışması, grup kurallarının belirlenmesidir. Grup sürecinde ilk olarak lider kendisini gruba tanıttı ardından bu çalışmayı gerçekleştirme nedenini açıkladı. Grup süreci boyunca grubun amacı, üyelerin gruba katılma amaçları konuşuldu. Üyelerin birbirleri ile tanışmalarının ardından grup kuralları konusu konuşuldu. Grubun sonunda üyelerin oturum sürecinden mutlu oldukları ve yapılacak olan çalışmalar ile ilgili merak olduğu gözlemlendi.

2.Oturum

Bu oturumun amacı: duyguları tanımadır. Bu oturumda yeni gelen üyelerin gruba tanıtılmasının ardından ısınma egzersizi gerçekleştirildi. Üyelere ayağa kalkmaları ve kendilerini büyük bir caddede (Voltan Acar, 2012) olduklarını düşünmeleri istendi. Daha sonra hiç kimseyi tanımadıklarını düşünmeleri ve dolaşmaları istendi. Ardından üyelere yolda tanıdıkları birisini gördüklerini ve öyle yürümeleri söylenildi. Bu çalışmanın ardından paylaşımlar alındı. Üyelere neler hissettikleri soruldu. Üyeler genel olarak kimseyi tanımadıklarında boşluk ve yalnızlık hissettiklerini söylediler. Tanıdık birilerine rastladıklarında da mutlu olduklarını söylediler.

Bu çalışmanın ardından duygu deyince üyelerin akıllarına ne geldiği ve nelerin duygu olabileceği soruldu ve bunun üzerinde konuşmalar gerçekleştirildi. Ardından üyelere duyguların farkındalığını geliştirmek için bazı sorular soruldu. Son olarak grup özeti yapılarak grup süreci sonlandırıldı.

3.Oturum

Bu oturumun amacı; iletişim ve etkili iletişim kavramlarını konuşmaktır. İlk olarak ısınma oyunu gerçekleştirildi. Bu oyunun amacı üyelerin gruba ve grup üyelerine güvenme durumlarının belirlenmesidir. Üyeler çember oluşturular ve bir üye ortaya geçerek gözlerini kapatıp kendisini üyelere bıraktı. Kendi tarafına gelen üye onu diğer tarafa itmeye çalıştı. Üyeler başta tedirgin olmakla birlikte çok eğlendikleri ve mutlu oldukları görüldü.

Isınma oyununun ardından üyelere etkili iletişimin ne olduğu soruldu. Daha sonra etkili iletişimde nasıl bir yol izlenmesi gerektiği ile ilgili konuşuldu. Ardından iletişim ile ilgili olarak iki üye arka arkaya sandalyeleri konularak oturmaları ve konuşmaları istendi. Daha sonra ne hissettikleri soruldu. Lider bu çalışmanın amacının göz göze iletişim kurulmadığında iletişim kurmanın zor olduğunu kişinin konuşurken aynı zamanda beden dili ve mimiklerinin de çok önemli olduğunu söyledi. Ardından üyeler ile sözel ve sözel olmayan mesajlar konuşuldu.

Daha sonra olumlu ve olumsuz duygularını koğuşlarındaki kişiler ile paylaşımları ve iletişimlerinin az olduğu kişiler ile en azından sabahları günaydın ve akşamları iyi akşamlar diyerek iletişim kurmaları söylendi. Son olarak grup özeti yapılarak oturum kapatıldı.

4.Oturum

Bu oturumun amacı; problem durumunu belirlemektir. Bu oturumda üyelere ilk olarak problemin tanımını soruldu ve bunun üzerinde konuşuldu.

Daha sonra günlük hayatta karşılaştıkları bir problemi söylemeleri istendi. Bir üye koğuşta altta kaldığını ve üstte kalanların çok fazla ses yaptıklarını söyledi. Kendisi sessiz olmalarını söylediğini fakat diğerlerinin burası huzurevi mi diye karşılık verdiğini onun da kapıları çarptığını ve duvara vurduğunu söyledi. Kendisine bunun sorunları çözmeyeceği söylenildi. Ayrıca sorunları çözülmediğinde daha büyük sorunlara neden olacağı söylenildi. Bunun üzerine bir başka üye bir örnek vermek istediğini söyledi. Çamaşır ütümeyi sevmediğini evinde bir çamaşır odasının olduğunu ve çamaşıruları yıkandıktan sonra oraya koyduğunu söyledi. Ütü yapmayı sevmediği için bir gün dışarı çıkacakken giyeceği kıyafeti aldığı diğerlerinin yere düştüğünü fakat kendisinin onları toplamadığını söyledi. Ardından kapıyı açık bırakıp çıktığı için kedinin gelip bütün kıyafetlerin üzerine tuvaletini yaptığını ve bunun sonunda da üç sefer tekrar çamaşıruları yıkamak zorunda kaldığını söyledi. Kendisine bunun çok güzel bir örnek olduğunu fakat bazı problemlerin bu kadar basit sonuçlarla sonuçlanmayacağı, daha kötü sonuçlara neden olabileceği söylenildi. Bir başka üye de eğer yıllar önce durumu ile ilgili bir psikologa gidip danışmanlık alsaydı, ihtiyacının olmadığını düşünmeseydi şimdi cezaevine girmemiş olacağını söyledi. Kendisine bunun da güzel bir örnek olduğu söylenildi.

Daha sonra kişinin karşılaştığı sorunlara karşı tutumunu belirlemek amacıyla bir adımda bir engel oyunu oynatıldı. Üyeler belirli bir alanda yürümeye çalıştılar. Gidecekleri yer kalmadığında ise durdular. Bazı üyeler bundan bir şey anlamadıklarını söyledi. Üyelere bunun engeller karşısında nasıl

bir yol izleneceğinin özeti olduğu söylenildi. Engellenince ne hissettikleri sorulduğunda bir üye yer değiştirdiğini söyledi. Kendisine tam da çalışmanın ana fikrinin bu olduğu söylenildi. Engeller karşısında yılıp bırakmak yerine onlara mücadele etmek gerektiği, yapamıyorum diyerek bırakmamak gerektiği söylenildi. Son olarak grubun özeti yapılarak oturum kapatıldı.

5.Oturum

Bu oturumda üyeler ile ilk olarak empatiyi konusunu anlamaları için ayağa kaldırılarak ağaç veya rüzgâr olmaları istendi. Ardından kendilerine çeşitli komutlar verilerek rüzgârların yavaş, orta ve hızlı estiği söylenildi. Rüzgâr tekrar yavaşladığında üyelerden yer değiştirmeleri istendi. Oyun bittiğinde üyelere ne düşündüklerini rüzgâr olduklarında ağaçlarını nasıl düşündüklerini ve ağaç olduklarında rüzgârlarını nasıl düşündükleri soruldu. Ardından üyelere bu çalışmanın amacının ne olabileceği soruldu. Üyeler güçlükler karşısında direnmenin gerektiği, sağlam durmanın gerektiğini söylediler. Lider bunun doğru bir bakış açısı olduğunu fakat bu çalışmanın asıl amacının empati kurmak olduğu söylenildi.

Daha sonra üyeler ile sorun çözme basamakları formu dağıtılarak, sorunlarını çözerken nasıl adım atmaları gerektiği konuldu. Son olarak grubun özeti yapılarak oturum kapatıldı.

6.Oturum

Bu oturumun amacı; üyelere sosyal sorun çözme ölçeğini tekrar doldurarak grup sürecini sonlandırmaktır. İlk olarak üyelere gözleri kapatılarak gevşeme egzersizi yaptırıldı. Ardından üyelere akıllarını sürekli meşgul eden kurtulamadıkları bir anılarını düşünmeleri ve onu ayaklarının altındaki ateşe atmaları istendi. Daha sonra hazır olanın gözlerini açması istendi. Alıştırmanın ardından üyelere neler hissettikleri soruldu.

Bu arada bir üyenin sevki geldiği öğrenildi. Üye diğer grup üyeleri ile vedalaşıp ayrılırken “ hocam kadınları cezaevine almasınlar” demesi üyelere hüznü sebep oldu. Üyenin gruptan ayrılmasının ardından diğer grup üyelerinin dikkatlerinin dağıldığı görüldü. Bir üye “ onun için güzel açığa gidiyor. Kıskanmıyoruz ama bizde üzülmüyoruz” dedi. Bu konuşmaların ardından grup sürecine devam edildi.

Son olarak son test uygulaması yapıldı. Ardından grup süreci ile ilgili üyelerin düşünceleri ve kazançları konuşuldu. Üyelerden birisi grup çalışmasına katılması kendisini büyük bir beladan kurtardığını söyledi. Bir başka üye infaz korumalarının ve diğer öğretmenlerin dikkatini çektiğini ve kendisinde çok değişiklik olduğunu, artık daha güler yüzlü olduğunu ve daha az şikâyet ettiğini söylediklerini belirtti. Son olarak üyelere katılım belgeleri verilerek grup süreci tamamlandı.

5. BULGULAR ve TARTIŞMALAR

Bu bölümde kadın hükümlülerin grup çalışması öncesi ve sonrasına ilişkin bulgulara ve tartışmalara yer verilmiştir.

Kadın hükümlülerin sosyal sorun çözme ölçeğine göre ortalama ve standart sapma puanlarına ilişkin bilgiler tablo 1’de incelenmiştir.

Tablo 1. Kadın Hükümlülerin Sosyal Sorun Çözme Ölçeğine Göre Ortalama ve Standart Sapma Puanları

Sosyal Sorun Çözme	N	X	SS
Probleme olumlu yaklaşma ön test	8	13,12	4,55
Probleme olumlu yaklaşma son test	7	15,57	4,28
Probleme olumsuz yaklaşma ön test	8	6,62	4,53
Probleme olumsuz yaklaşma son test	7	6,43	3,95
Rasyonel Problem Çözme ön test	8	13,38	4,41
Rasyonel Problem Çözme son test	7	14,57	4,76
Dikkatsiz/Dürtüsel yaklaşım ön test	8	3,88	2,95
Dikkatsiz Dikkatsiz/Dürtüsel yaklaşım son test	7	4,14	1,35
Kaçınan Tarz ön test	8	4,50	3,67
Kaçınan Tarz son test	7	5,00	4,58

Sosyal sorun çözme ön test	8	71,50	10,07
Sosyal sorun çözme son test	7	74,57	7,07

Tablo 1 incelendiğinde grup çalışmasından sonra kadın hükümlülerin sosyal sorun çözme ölçeğine göre ortalama ve standart sapma puanlarına bakıldığında probleme olumsuz yaklaşımda düşüş olduğu görülmektedir ($X=6,43$). Bu durum kadın hükümlülerin karşılaştıkları problemlere karşın daha fazla olumlu yaklaştıkları görülmüştür. Buna karşın kadın hükümlülerin Probleme olumlu yaklaşma ($x=15,57$) ve rasyonel problem çözme ($x=14,57$) puanlarında artış olduğu görülmüştür. Bu durum grup çalışmasının kadın hükümlülerin problemlere olumlu yaklaşımlarında olumlu düzeyde etkisi olduğunu göstermektedir.

Kadın hükümlülerin sosyal sorun çözme ölçeğine göre ön test-son test puanlarına ilişkin bilgiler tablo 2’de incelenmiştir.

Tablo 2. Kadın Hükümlülerin Sosyal Sorun Çözme Ölçeğine Göre Ön Test-Son Test Puanlarına İlişkin Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonucu

Sosyal Sorun Çözme Alt Ölçeği	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	z	p	
Probleme olumlu yaklaşma Son Test- Ön test	Negatif Sıra	2	2,00	4,00		
	Pozitif Sıra	4	4,25	17,00	-1,38	0,17*
	Eşit	1				
Probleme olumsuz yaklaşma Son Test- Ön test	Negatif Sıra	4	4,50	18,00		
	Pozitif Sıra	3	3,33	10,00	-0,69	0,49*
	Eşit	0				
Rasyonel Problem Çözme Son Test- Ön test	Negatif Sıra	1	4,50	4,50		
	Pozitif Sıra	5	3,30	16,50	-1,28	0,20*
	Eşit	1				
Dikkatsiz-dürtüsel Tarz Son Test- Ön test	Negatif Sıra	4	3,12	12,50		
	Pozitif Sıra	3	5,17	15,50	-0,25	0,80
	Eşit	0				
Kaçınana Tarz Son Test- Ön test	Negatif Sıra	4	3,62	14,50		
	Pozitif Sıra	3	4,50	13,50	-0,09	0,93
	Eşit	0				
Sosyal Problem Çözme Son Test-Ön Test	Negatif Sıra	2	3,25	6,50		
	Pozitif Sıra	5	4,30	21,50	-1,27	0,20*
	Eşit	0				

Tablo 2 incelendiğinde grup çalışmasından sonra kadın hükümlülerin sosyal sorun çözme ölçeğine göre ön test son test puanlarına bakıldığında; Dikkatsiz/Dürtüsel tarz ve Kaçınan Tarzda anlamlı bir fark görülmemiştir ($p>0.05$). Buna karşın, probleme olumlu yaklaşma, probleme olumsuz yaklaşma ve rasyonel problem çözüme anlamlı fark olduğu görülmüştür ($p<0.05$). Buna göre grup çalışmasının kadın hükümlülerin probleme olumlu yönelmelerinde ve rasyonel davranışları yönünde olumlu katkı sağladığı; buna karşın problemlere olumsuz yaklaşımlarında azalma olduğu görülmüştür. Sosyal sorun çözme ölçeğinin toplamında da anlamlı fark bulunmuştur ($p<0.05$). Buna göre kadın hükümlülerin grup çalışması sonrasında sosyal sorun çözme becerilerinin geliştiği söylenebilir.

6. SONUÇ ve ÖNERİLER

Yapılan grup çalışması kadın hükümlülerin saldırganlıklarını ve sosyal sorun çözme becerilerini geliştirmek için yapılmıştır. Çalışma 6 hafta sürmüştür. Grup çalışmasında empati, iletişim, problem çözme ve problem çözme basamakları gibi konular üzerinde durulmuştur.

Grup çalışması sonrasında yapılan analizce grup çalışmasının kadın hükümlülerin sosyal sorun çözme becerilerinde oldukça etkili olduğu görülmüştür.

Cezaevinde grup çalışması gerçekleştirmenin getirdiği zorluklar bu çalışmada da yaşanmıştır. Yaşanan sorunlar kadın hükümlülerin grup süreci sonrası puanlarının anlamlılığını da etkilemiştir. Bu durumunun nedeni kadın hükümlülerin bir kısmının ilk haftadan itibaren grup çalışmasına katılmaması, dolayısı ile bazı konularda eksiklikleri olduğu için anlamlı fark çıkmadığı

düşünülmektedir. Ayrı bazı hükümlüler grup çalışmasında liderin bütün çabalarına karşın gruba etkili katılmada ve grup oturumlarına düzenli katılmada yetersiz kalmışlardır. Bununla birlikte kadın hükümlüler cezaevindeki koşullarında meydana gelen olaylardan ve dışarıdan aileleri ile ilgili olaylardan oldukça fazla etkilenmektedir. Dolayısı ile her kadın hükümlü bütün grup süreçlerinde etkili olarak gruba katılmamaktadır.

Kadın hükümlülerin bazı puanlarının düşük olmasının nedenlerinden bir diğeri onların soruları anlamada güçlük yaşamalarıdır.

Bütün bunlara karşın grup oturumunun sonunda kadın hükümlüler ile yapılan görüşme sonucunda onların grup çalışmasından oldukça yararlandıkları, hatta bu durumu ceza infaz kurumundaki öğretmenlerin ve infaz koruma memurlarının dahi fark etmesidir. Konuyla ilgili bir hükümlü grup çalışmasından elde ettiği yararı anlatırken “ Öğretmenler ve infaz koruma bana ne olduğunu sordular. Artık asık suratlı olmadığımı söylediler. İnfaz korumanın birisi de artık koğuştaki butona basmadığımı söyledi.” Şeklinde ifade etmiştir.

KAYNAKÇA

Akgün, R. (2012). Kadın hükümlülerin sorunları ve başa çıkma tarzları: Eskişehir Çifteler Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu örneği. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi/ Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Akgün, R. (2017). Adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınları suça götüren nedenler ve cezaevi sürecinin incelenmesi. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi /Sağlık Bilimleri Enstitüsü,Ankara.

Corcoran, J. (2009). Groups in social work a workbook. Pearson edicaiton inc.

Çekici, F. (2009). Problem çözme terapisine dayalı beceri geliştirme grubunun üniversite öğrencilerinin sosyal problem çözme becerileri, öfkeyle ilişkili davranış ve düşünceler ile sürekli kaygı düzeylerine etkisi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora tezi, Adana.

D’Zurilla, T.J.; Chang, E.C & Sanna, L.J. (2004). Social problem solving theory, research and training. American Psychological Association Washington, DC

Deniz, M.E.; Hamarta, E & Arslan, C. (2011). Riskli gruplar için yaşam becerileri geliştirme programı. Maya Akademi.

Duyan, V. (1997). Sosyal grup çalışmasını uygulamasının ortopedi hastalarının kişisel ve sosyal uyum düzeylerine etkisi. Ankara: Aydınlar Matbaacılık.

Duyan, V. (2010). Sosyal Hizmet Temelleri Yaklaşımları ve Müdahale Yöntemleri. Ankara: Sosyal hizmet uzmanları derneği.

İçli, T. (2007). Kriminoloji. Ankara: Seçkin Yayınevi.

İçağasıoğlu Çoban, A & Bulut, I.(2016). Ergenler için kentin riskleri: Grupla sosyal hizmet müdahalesi örneği. Journal of Human Sciences, 13(3), 4312-4324.

Karataş, Z. (2009). Bilişsel Davranışçı Teknikler Kullanılarak Yapılan Öfke Yönetimi Programının Ergenlerin Saldırganlığını Azaltmadaki Etkisi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 26:12-24.

Kongar, E. (2007). Sosyal Çalışmaya Giriş. Sosyal bilimler derneği yayınları.

Koşar, N.G & Duman, N. (2005). Sosyal hizmet mesleğinin sosyal kişisel çalışma yönteminde bir uygulama. Şafak Matbaacılık.

Pretorius, H.G & Botha, S.A. (2006). The cyle of violence and abuse in women who kill an intimate male partner: a biographical profile. South African Journal Of Psychology, 39(2):242-252.

Savcı, İ. (2004). Adını kader koyduk. Ankara: Phoenix Yayınları. 5-51.

Taylor, A & Swain, P.(2009). Social work practice and justice system. Social work context and practice.second.edition.edited:marie connolly and louise harms.

Voltan Acar, N. (2012). Grupla psikolojik danışmada alıştırılmalar-deneyler. Nobel yayınevi

Wilson, H. (2003). Gender Differences In Characteristics Of Intimate Partner Homicide Offenders. Degree of Master of Arts, B.A. University of Central Florida.

Wright, M.M.(2005). Group work with offenders. Group work with populations at risk.second edition Edith:Greif, G.L., ve Ephross, P.H.

Zastrow, C. (2010). Sosyal Hizmete Giriş. Nika Yayınevi.

Zastrow, C.H. (2009).Social work with groups a comprehensive workbook. Seventh edition.